

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

WOLF-SORG -TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:6458/03)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

08 Haziran 2010

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

© T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2010. Bu gayriresmi özet çeviri Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı'na atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (6458/03) no'lu davanın nedeni, T.C. vatandaşı Lieselotte Wolf-Sorg'un (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 14 Ocak 2003 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, Freiburg Barosu avukatlarından Jörg Arnold tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran, 1936 doğumlu olup, Guatemala'nın Escuintla kentinde ikâmet etmektedir.

Alman uyruklu Andrea Wolf'un annesi olan başvuran, yasadışı terör örgütü PKK saflarına geçen ve « Ronahi » kod adını kullanan kızının Ekim 1998 tarihinde Van'ın Çatak ilçesinde meydana gelen bir silahlı çatışma sırasında yakalandığını ve daha sonra askerler tarafından öldürüldüğünü iddia etmektedir. Hükümet, bu sava karşı çıkmakta ve Andrea Wolf'un ölüp ölmediğinin kesin olarak bilinmesinin mümkün olmadığını, eğer öldüyse de, söz konusu çatışma sırasında ölmüş olabileceğini savunmaktadır.

A. Ekim 1998 tarihinde meydana gelen silahlı çatışma

Hükümet, Ekim 1998 tarihinde Çatak yakınlarında meydana gelen silahlı çatışmayla ilgili çok sayıda belge sunmaktadır :

- 22 ve 24 Ekim 1998 tarihlerinde güvenlik güçleri tarafından düzenlenen tutanaklar, 22 Ekim 1998 tarihinde askerler tarafından düzenlenen bir çatışma yeri krokisi;
- operasyona katılan köy korucuları S.B., S.G., I.Ö., H.B., B.Ç.'nin 26 ve 30 Ekim 1998 tarihlerinde jandarmalar tarafından kaydedilen ifadeleri ;
- Fatih Yalçınkaya, Şerife Erdoğan ve Emine Yıldız'ın 7 Aralık 1998 tarihinde savcılık tarafından alınan ifadeleri. Ayrıca, adıgeçen bu üç kişinin güvenlik güçleri tarafından kaydedilen ifadeleri dava dosyasına eklenmiştir.

22 Ekim 1998 tarihli tutanakta, Jandarma Komutanlığı'nın Van'ın Çatak ilçesine bağlı Andiçen köyünde terör örgütü PKK'ya karşı askeri bir operasyon gerçekleştirdiği belirtilmektedir. Bu operasyon sırasında sağlanan sıcak temas sonrasında silahlı bir çatışma çıkmış; bir jandarma eri şehit olmuş ve bir PKK üyesi ağır yaralı olarak ele geçirilmiştir. Bu PKK'lı, ölmeden önce, askerlere PKK'lı bir grubun Surik kırsal yakınlarında bir mağarada saklandıkları bilgisini vermiştir. Bunun üzerine, güvenlik güçleri PKK üyelerinin saklandığı bu mağaraya gitmişlerdir. Askerlerin ilk iş olarak yaptıkları teslim ol çağrısına, bölücü terör örgütü üyeleri ateş ederek cevap vermişlerdir. Bunun üzerine, askerler ile terör örgütü PKK üyeleri arasında ikinci kez silahlı çatışma çıkmıştır. Bu çatışma sırasında, üç er şehit olmuş, bir diğeri yaralanmıştır. Çatışma sonunda kırk iki teröristin öldürüldüğü anlaşılmıştır. Güvenlik güçleri mağarada otuz altı kalaşnikof tipi tüfek, üç makineli tüfek, on üç el bombası, altı roket atar, dokuz antipersonel mayını, üç yüz tüfek mermisi ile yüz elli hafif makineli tüfek mermisi ele geçirmiştir.

24 Ekim 1998 tarihli tutanağa göre, teknik yetersizlik nedeniyle bölücü terör örgütü üyelerinin cesetleri olay yerinde terk edilmiştir. Aynı şekilde, yeterli güvenlik önlemleri alınmadığından, olay yeri incelemesi yapılamamıştır.

26 ve 30 Ekim 1998 tarihlerinde jandarma, operasyona katılan köy korucuları S.B., S.G., I.Ö., H.B., B.Ç.’nin ifadelerini almıştır. 6 Ekim 1998 tarihli ifadesinde S.B., özellikle bir önceki askeri operasyonda terörist örgüt mensubu olan bir kişinin ağır yaralı olarak ele geçirildiğini ve bu kişinin kan kaybından ölmeden önce askerlere PKK’lı bir grubun Surik kırsalı yakınlarındaki bir mağaraya sığındıkları bilgisini verdiğini belirtmiştir. S.B. ayrıca, askerlerin belirtilen yere gittiklerini, orada güvenlik güçleri ile teslim olmak istemeyen PKK’lılar arasında çatışma çıktığını, bu çatışma sonucunda kırk iki teröristin öldürüldüğünü, üç askerin şehit düştüğünü ve erin de yaralandığını ifade etmiştir. Bu tanıma göre, çatışma sonrasında PKK saflarında hayatta kalan olmamıştır.

Diğer köy korucuları 30 Ekim 1998 tarihinde alınan ifadelerinde S.B.’nin verdiği bilgileri doğrulamışlardır.

Savcılık, 7 Aralık 1998 tarihinde sanık sıfatıyla Fatih Yalçinkaya, Şerife Erdoğan ve Emine Yıldız’ı dinlemiştir. Fatih Yalçinkaya, PKK saflarına Şubat 1998 tarihinde geçtiğini ifade etmiştir. İlgili şahıs, Kasım 1998’de Besteler Dereler bölgesinde bir çatışma çıktığını, kendisinin bir mağaraya saklandığını, ve silahlı çatışma sona erdiğinde askerlere teslim olduğunu söylemiştir. Şerife Erdoğan, PKK saflarına 1990 yılının ortalarında geçtiğini, Kasım 1998’de Şırnak bölgesinde askeri operasyonlar yürütüldüğünü, bu operasyonlardan biri sırasında kendisinin saklandığını ve daha sonra askerlere teslim olduğunu ifade etmiştir. Emine Yıldız, silahlı çatışmalardan hiçbirine katılmadığını belirtmiştir.

Bu üç kişinin güvenlik güçleri tarafından kaydedilen ifadelerinden anlaşıldığına göre, bir PKK grubuna katılan « Rohani » kod adlı bir kadın çatışmalar sırasında ölmüştür. Öte yandan, bu üç kişi pişmanlık yasasından yararlanmak istemişlerdir.

B. Ulusal makamlar tarafından yürütülen soruşturma

9 Kasım 1998 tarihinde Çatak savcılığı, *Hürriyet* gazetesinin 8 Kasım 1998 tarihli baskısında yayınlanan ve bir Alman vatandaşının silahlı çatışma sırasında öldüğü bilgisini veren habere dayanarak, resen bir ön soruşturma başlatmıştır. Savcılık, 1998 yılı Ekim ayında – 13, 21 ve 22 Ekim – güvenlik güçleri ile bölücü terör örgütü arasında üç silahlı çatışma yaşandığını tespit etmiştir. Ancak, güvenlik nedeniyle, bölücü terör örgütü mensuplarının cesetleri üzerinde otopsi yapılması mümkün olmamıştır. Savcılık, ölen şahısların kimliklerinin tespit edilebilmesi için Van ve Çatak Jandarma Komutanlığı’nın ellerindeki tüm belgeleri (evrak, fotoğraf, film, kaset, v.s.) vermesini istemiştir.

10 Aralık 1998 tarihinde, Van Devlet Güvenlik Mahkemesi savcılığı Çatak savcılığına bir yazı göndermiştir. Çatak savcılığı, 20-22 Ekim 1998 tarihinde vuku bulan olayların bir özetini yaptıktan sonra, sözkonusu çatışmaya katılan PKK üyelerinin bulunması amacıyla daimi arama emri çıkarıldığını bildirmiştir.

Tarihi belirtilmeyen bir yazıda başvuranın avukatı, dönemin İçişleri Bakanı’na Andrea Wolf’un ölümünü sormuştur. Avukat, Andrea Wolf’un ölümünü açığa çıkarmak üzere görevlendirilen uluslararası sivil toplum komisyonu¹ (bundan böyle « bir komisyon » olarak

¹ Ölümünden sonra, Almanya’da, Andrea Wolf’un ölümünü açığa kavuşturmak üzere hukukçu ve sivil toplum örgütü mensubu kişilerden oluşan bir soruşturma komisyonu kurulmuştur

adlandırılacaktır) tarafından dinlenen kişilerin iddialarına göre, ilgili şahsın 23 Ekim 1998 günü gerçekleştirilen operasyonda canlı olarak yakalandığını ve daha sonra vurularak öldürüldüğünü kaydetmiştir. Avukat, bu komisyonun konuyla ilgili bir soruşturma yürüttüğünü ve sözkonusu operasyona katılan PKK üyelerini sorguladığını bildirmiştir. Avukat, bu komisyona göre ihtilaflı çatışma sırasında Fatih Yalçinkaya, Minteha Ali, Adife Aslan, Şerife Erdoğan ve Berivan Yıldız'ın canlı olarak yakalandığını kaydetmiş ve bu konuda Frankfurt savcılığının görevlendirildiğini eklemiştir. Avukat, iç hukukta Türk makamlarınca bir soruşturmanın yapıp yapılmadığını sormuştur.

2000 yılı Nisan ayında başvuranın avukatı, Şerife Erdoğan, Fatih Yalçinkaya ve Emine Yıldız'ın 4 Aralık 1998 tarihinde Şırnak Jandarma Komutanlığı'nda verdiği ifadelerden anlaşıldığı cihetle Andrea Wolf adında bir kişinin yakalanmadığını ve kimliği ile ilgili herhangi bir belgenin bulunmadığını İçişleri Bakanı'na bildirmiştir.

25 Eylül 2000 tarihinde başvuran, AİHS'nin 2. maddesine dayanarak İstanbul savcılığı aracılığı ile Van savcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Başvuran, kızının PKK saflarına geçtiğini ve 20-24 Ekim 1998 tarihlerinde Çatak ilçesine bağlı Keleş köyü yakınlarında gerçekleştirilen askeri operasyonlar sırasında bazı PKK üyelerinin öldürüldüğünü ve silahı olmayan kızı Andrea Wolf'un da aralarında bulunduğu diğer bir grubun ise canlı olarak yakalandığını belirtmiştir. Başvuran, kızının ilk önce işkence gördüğünü ve daha sonra öldürüldüğünü savunmuştur. Başvuran, Frankfurt savcılığı tarafından da bir soruşturma başlatıldığını ve bir komisyonun kızının ölümüne tanık olan PKK üyelerini dinlediğini eklemiştir. Elde ettiği bilgilere göre, kızının gömülü olduğu yerin bilindiğini ifade eden başvuran, ileride bu konuyla ilgili daha fazla bilgi aktaracağını belirtmiştir. Başvuran, Şerife Erdoğan, Fatih Yalçinkaya ve Emine Yıldız'ın tanık olarak dinlenmesini talep etmiştir.

Çatak savcılığı, 9 Kasım 2000 tarihinde Van Jandarma Komutanlığı'na başvuranın 25 Eylül 2000 tarihli suç duyurusunda isimlerini verdiği tanıkların dinlenmesi ve 1998 yılı Ekim ayında çıkan çatışma sırasında ölenler arasında Andrea Wolf'un bulunup bulunmadığının araştırılması talimatını vermiştir.

24 Ocak 2001 tarihinde, köy korucuları S.B., I.Ö., H.B., B.Ç ve S.G., tekrar dinlenmiştir. Adıgeçen şahıslar daha önceki ifadelerini yinelemişlerdir.

30 Ocak 2001 tarihinde, *Cumhuriyet* gazetesinde Wolf ailesinin suç duyurusunda bulunduğu haberinin yayınlanması üzerine, Çatak savcılığı Andrea Wolf'un ölümü konusunda ilgili olarak açılan ceza soruşturması hakkında Van savcılığına bilgi vermiştir.

2001 yılı Şubat ayında Beytüşşebap Jandarma Komutanlığı, Çatak savcılığının talebi üzerine Beytüşşebap savcılığına verdiği bilgide, elindeki kayıtları incelendiğini ve bu kayıtlarda 22 Ekim 1998 tarihinde Çatak ile Beytüşşebap sınırında çıkan çatışmayla ilgili hiçbir ize rastlanmadığını kaydetmiştir.

Çatak savcılığının talebi üzerine 12 Mart 2001 tarihinde Gaziantep savcılığı tarafından bir kez daha dinlenen Şerife Erdoğan, Çatak bölgesinde çıkan silahlı çatışmaların hiçbirine katılmadığını ifade etmiştir. Şerife Erdoğan, Andrea Wolf isimli bir Alman vatandaşı tanımadığını söylemiştir. 1998 yılı Kasım ayında teslim olduktan sonra jandarmanın kendilerine çatışma sırasında ölenlerin fotoğraflarını gösterdiğini ; bunlar arasında kod adı « Pelda » olan Alman uyruklu bir kişiyi tespit ettiğini, ancak « Ronahi » kod adlı birisini

tanımadığını belirten Şerife Erdoğan, « Pelda » kod adlı kişinin de hangi bölgede öldüğünü bilmediğini eklemiştir.

13 Temmuz 2001 tarihinde, İzmit savcılığında ifade veren Fatih Yalçinkaya, Andrea Wolf isimli bir Alman vatandaşı tanımadığını ve bu kişinin kendi grubundan olmadığını bildirmiştir. Fatih Yalçinkaya, bununla birlikte kürt kadınları kurtuluş birliğinde « Ronahi » isimli bir Alman vatandaşıdan bahsedildiğini ve daha sonra ölüm haberini aldığını ifade etmiştir. Fatih Yalçinkaya, kendi grubunda bu isimli bir kadının bulunmadığını söylemiştir.

Van savcılığı, 25 Ekim 2001 tarihinde Çatak savcılığının talebi üzerine, Emine Yıldız'ı dinlemiştir. Andrea Wolf adında birini tanımadığını, ancak 1998 yılında « Ronahi » adında bir Alman gazeteciyle tanıştığını ifade eden Emine Yıldız, o dönemde Çatak dağlarında « Ronahi »'nin de aralarında bulunduğu yedi kişiyle birlikte olduğunu, ilgili şahsın kendisini Van'a götüreceklərini söyleyen askerler tarafından yakalandığını belirtmiştir. Emine Yıldız, genç kadının akıbetinin ne olduğunu bilmediğini, bu gazeteciyi Botan bölgesinde tanıdığını eklemiştir. Bu gazeteci kendilerine eşlik etmiş ve Çatak'ta yakalanmıştır. Emine Yıldız, bu gazetecinin hiçbir operasyona katılmadığının altını çizerek, nasıl öldüğünü bilmediğini ifade etmiştir.

Çatak savcılığının 9 Kasım 2001 tarihli talebi üzerine 22 Kasım 2001 tarihinde bir tutanak düzenleyen üç jandarma, bağlı oldukları komutanlığın kayıtlarında 1998 yılı Ekim ayında bölücü terör örgütü ile ordu arasında çıkan çatışmayla ilgili hiçbir belge, film, fotoğraf ya da kaset izine rastlanmadığını belirtmiştir. Bu çatışma sırasında ölenlerin gömüldükleri yerle ilgili olarak ise ilgili şahıslar, hava şartları nedeniyle olay yerine gitmelerinin mümkün olmadığını ifade etmişlerdir.

Yine Çatak savcılığının 9 Kasım 2001 tarihli talebi üzerine, bu üç jandarma 25 Kasım 2001 tarihinde düzenledikleri tutanakta, 22 Ekim 1998 tarihinde çıkan çatışma sonunda kırk iki teröristin öldürüldüğünü ; ölenlerin kimlik tespitinin mümkün olmadığını ; hiçbir film, fotoğraf ya da kaset bulunmadığını ; ayrıca teröristlerin gömülebilecekleri yer hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadıklarını bildirmişlerdir.

4 Şubat 2002 tarihinde, Çatak savcılığının talebi üzerine, Van savcılığı Emine Yıldız'ı bir kez daha dinlemiştir. Çatak ilçesinin Andiçen köyü yakınlarındaki Surik kırsalında 20 ila 24 Ekim 1998 tarihlerinde bölücü terör örgütü üyeleri ile askerler arasında çıkan silahlı çatışmaya katılmadığını ifade eden Emine Yıldız, 1998 yılında [gerçek] isimlerini bilmediği iki genç Alman kadınla birlikte yakalandığını, bunlardan birinin kod adının « Ronahi » olduğunu, ancak Andrea Wolf isimli bir kadın tanımadığını eklemiştir. Emine Yıldız ayrıca, « Ronahi »'nin nereye götürüldüğünü bilmediğini ifade etmiştir.

Van Valisi, 8 Şubat 2000 tarihinde Çatak Cumhuriyet savcısından ihtilafli olaylar hakkında bilgi vermesini istemiştir. Vali, başvuranın avukatının Çatak ilçesi Keleş köyü yakınlarında 23 Ekim 1998 tarihinde bölücü terör örgütü üyeleri ile ordu arasında çıkan çatışma sırasında Andrea Wolf'un canlı olarak yakalandığını ve daha sonra vurularak öldürüldüğünü iddia ederek İçişleri Bakanlığı'na bir dilekçe verdiğini belirtmiştir. Vali, sözkonusu operasyonun 21 Ekim 1998 tarihinde Çatak-Van bölgesinin güneyi ile Şırnak-Beytüşşebap bölgesinin kuzeyini kapsayan bir alanda « Şehit Üstteğmen Efgan Cengiz » kod adıyla başlatılan bir operasyon olabileceğini kaydetmiştir.

12 Mart 2002 tarihinde, Çatak savcılığı takipsizlik kararı vermiştir. Savcılık gerekçesinde, öncelikle Van ilinin Çatak ilçesine bağlı Keleş adında bir köy bulunmadığını kaydetmiştir.

Buna karşın savcılık, 20 ile 24 Ekim 1998 tarihleri arasında Van'ın Çatak ilçesi Andiçen köyüne bağlı Surik kırsalı yakınlarında bölücü terör örgütüne karşı askeri operasyonların yapıldığını doğrulamıştır. Savcılık, 22 Ekim 1998 tarihinde bir güvenlik güçleri mensubunun bölücü terör örgütü tarafından şehit edildiğini belirtmiştir. Bunun sonrasında Surik kırsalında çıkan silahlı çatışmada bir subay ile iki er şehit olmuş ve kırk iki bölücü terör örgütü üyesi öldürülmüştür. Savcılık, bu olayla ilgili bilançoya bakıldığında hiçbir terör örgütü üyesinin sağ olarak ele geçirilmediğinin anlaşıldığını eklemiştir. S.B, İ.Ö, B.Ç., S.G. ve H.B.'nin verdikleri ifadeye göre, ne Andrea, ne yabancı uyruklu başka bir isim ve ne de bölücü terör örgütü üyesi herhangi bir kişi sağ olarak yakalanmamıştır.

Savcılık, daha sonra davacının tanık olarak gösterdiği isimlerin verdiği ifadelerden, Şerife Erdoğan'ın bölücü terör örgütü üyesi olduğu dönemde, Şırnak'ın Besteler-Dereler bölgesinde bulunduğu anlaşıldığını kaydetmiştir. İlgili şahıs, bu operasyona katılmadığını ve Andrea Wolf'a rastlamadığını ; Fatih Yalçinkaya'nın Irak'ta askeri ve siyasi eğitim aldığını ; çeteye dahil olmadığı için ona silah verilmediğini, Çatak'ta çıkan çatışmaya katılmadığını, onun Andrea Wolf isimli birini tanımadığını buna karşın gazeteci olarak çalışan « Ronahi » adında birinden bahsedildiğini duyduğunu, ancak onu görmediğini ; Emine Yıldız'ın 1998 yılında Surik kırsalında çıkan çatışmaya katılmadığını, yakalanmadan önce onun gazeteci olarak çalışan « Ronahi » adında biriyle tanıştığını, ancak Andrea Wolf adında hiç kimseyi tanımadığını söylemiştir. Savcılık, silahlı çatışmanın Surik kırsalı ile Çatak-Beytüşşebap-Şırnak bölgesi sınırında meydana geldiği sonucuna varmıştır. Çatak savcılığı, Şırnak ve Beytüşşebap savcılıklarının verdikleri bilgileri inceledikten sonra, bu kayıtlarda 20 ile 24 Ekim 1998 tarihleri arasında çıkan çatışmalarla ilgili hiçbir unsur bulunmadığını ve Andrea Wolf hakkında hiçbir adli soruşturmanın başlatılmadığını tespit etmiştir. Son olarak, Çatak Adliye Sarayı kaleminin verdiği bilgilere göre de Andrea Wolf hakkında hiçbir adli soruşturma başlatılmadığı anlaşılmaktadır. Savcılık, başvuran ve avukatının iddialarından başka elle tutulur hiçbir delil bulunmadığı sonucuna varmıştır.

11 Nisan 2002 tarihinde, başvuran alınan takipsizlik kararına Erciş Ağır Ceza Mahkemesi başkanı önünde itiraz etmiştir. 25 Eylül 2000 tarihli suç duyurusuna atıfta bulunan başvuran, kızının 20 ile 24 Ekim 1998 tarihleri arasında Van'ın Çatak ilçesine bağlı Keleş köyü yakınlarında öldürüldüğünü savunmuştur. Başvuran, elde ettiği bilgilere göre, kızının yakalandıktan sonra infaz edildiğini iddia etmiş, kızının ölümünden sonra görevlendirilen bir komisyonun kızının ölümüyle ilgili bazı kişileri dinlediğini anlatmıştır. Başvuran, Çatak Cumhuriyet savcısına kızının gömülü olduğu alan hakkında bilgi verdiğini ve bu konuda tanıkların olduğunu kendisine iletildiğini kaydetmiştir. İtiraz başvurusunda başvuran, 20-24 Ekim 1998 tarihli olaylarla ilgili ve kızının ölümüyle ilgili « resmi » hiçbir tutanağın olmadığını belirtmiştir. Başvuran, ayrıca Andrea Wolf'un nerede gömülü olduğunu teyid edecek tanıkların bulunduğunu ve Çatak Cumhuriyet savcısının kızının mezarının açılmasını sözlü olarak kabul etmesine rağmen, bu yönde hiçbir adım atmadığını söylemiştir.

28 Mayıs 2002 tarihinde verilen ve 15 Temmuz 2002 tarihinde başvurana tebliğ edilen kararda ağır ceza mahkemesi başkanı, savcılık kararının usule ve yasalara uygun olarak alındığını kaydetmiş ve itiraz edilen takipsizlik kararını onamıştır.

C. Tarafların sunduğu diğer belgeler

1. Başvuran tarafından sunulan belgeler

a) Andrea Wolf'un ölümünü açığa kavuşturmak üzere görevlendirilen Uluslararası Sivil Toplum Komisyonu tarafından düzenlenen belgeler

PKK'nın Botan'daki askeri kanadının (ARGK) 22 Mayıs 1999 tarihinde kaleme aldığı bir belgede, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 21 Ekim 1998 tarihinden itibaren Çatak'ın güneyi ile Beytüşşebap bölgesinde bir askeri harekât başlattığı ; 23 Ekim 1998 tarihinde çıkan bir çatışma sırasında örgüt üyesi yirmi bir kişinin öldüğü ; Türk Silahlı Kuvvetleri'nin « Ronahi » (Andrea Wolf) ve « Bahoz »'u (Habib Ibo) canlı olarak ele geçirip, daha sonra infaz ettikleri ; Andrea Wolf'un çıplak cesedinin çatışma yerinde bırakıldığı ve özel eşyalarının da yakıldığı belirtilmiştir. Belgede ayrıca Zeynep Fırat, Silav (Necmiye Ibrahim), Diyar (Haşim Kaçan), Karker (Şehmuz Filiz) ve Şahin'in (Mehmet Benek) sözkonusu çatışmadan sağ olarak çıktığı ve şimdi Irak'ta bulundukları yazılmıştır.

PKK'nın askeri kanadının kaleme aldığı tarihsiz diğer bir belgede, 23 Ekim 1998 tarihinde Keleş köyünde çıkan silahlı çatışmayla ilgili olarak, « Bahoz » ve « Ronahi »'nin canlı olarak ele geçirildiği ve Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından öldürüldüğü belirtilmiştir.

4 Kasım 1998 tarihinde kaleme alınan bir nota göre, PKK üyesi Diyar (Haşim Kaçan), ihtilafli çatışma sırasında askerlerin « Ronahi »'yi canlı olarak yakaladıklarını ve daha sonra öldürdüklerini, ayrıca cesedin çıplak olduğunu ifade etmiştir.

5 Kasım 1998 tarihinde PKK üyesi Selahattin Elçiçek tarafından kaleme alınan bir notta, 23 Ekim 1998 tarihinde Keleş'te çıkan çatışma sırasında askerlerin Alman uyruklu « Ronahi »'yi canlı ele geçirdikleri ve daha sonra öldürdükleri ; genç kadının cesedinin de çıplak olduğu ifade edilmiştir.

6 Kasım 1998 tarihinde kaleme aldığı notta Zeynep Fırat, Alman uyruklu « Ronahi »'nin bir askeri operasyon sırasında canlı olarak yakalandığını ve daha sonra askerler tarafından öldürüldüğünü ifade etmiştir. Zeynep Fırat ayrıca, cesedin çıplak olduğunu ve darp izleri taşıdığını belirtmiştir.

10 Kasım 1998 tarihinde PKK üyesi Abuzer Arslanoğlu (Welat Yılmaz) tarafından kaleme alınan notta, askerlerin ihtilafli çatışma sırasında canlı olarak ele geçirdikleri Alman uyruklu « Ronahi »'yi daha sonra öldürdükleri ; cesedin çıplak ve memelerinin kesik olduğu ; kurşunların kafasına ve cinsel organlarına sıkıldığı ifade edilmiştir.

1 Eylül 1999 tarihinde, komisyon, Zeynep Fırat'ı dinlemiştir. Zeynep Fırat, Andrea Wolf'u (kod adı : « Ronahi ») 1998 yılında Türkiye Irak sınırında, kürt kadınları kurtuluş birliğinin kampında tanıdığını ve öldüğü gün onun yanında olduğunu ifade etmiştir. Çatışma çıkınca Ronahi'yi bir kayalık arkasına sakladığını, sonra kendi grubunun bir mağaraya gizlendiğini anlatmıştır. Dışarıdan Andrea Wolf'un sesinin geldiğini, köy korucularıyla önce ingilizce ve akabinde almanca konuştuğunu duyduğunu belirten Zeynep Fırat, daha sonra dışarıdakilerin Diyar isimli diğer bir kişiyle birlikte Ronahi'yi öldürdüğünü söylemiştir. Bu arada, kendisi diğer üç kişiyle birlikte mağaranın dibinde saklı kalmış, askerler gittikten sonra, bulunduğu yerden çıkmıştır. Dışarı çıkınca arkadaşlarının ve Ronahi'nin boğazlarında siyah lekeler olan ve darp izleri taşıyan cesetlerini görmüştür. Sonra, yirmi kadar arkadaşı gelerek cesetleri toprağa vermişlerdir. Arkadaşları bu cesetleri Keleş köprüsü yakınlarında, Awe Masiro

(Beytüşşebap) dışında toplu olarak gömmüşlerdir. Andrea Wolf'un taşıdığı silah yok edilmiştir. Zeynep Fırat, ayrıca Andrea Wolf'un askerler tarafından sorgulandığını ve daha sonra ona ateş edildiğini kendisinin bizzat duyduğunu ifade etmiştir. Mağaradan çıkıktan sonra Ronahi'nin kafasına sıkılan bir kurşunla öldürüldüğünü ve vücudunun çıplak olduğunu görmüştür. Genç kadının iki kolu ile bir bacağına siyah bir leke olduğunu kaydetmiştir.

28 Haziran 2008 tarihinde, komisyon, başvuranın avukatı Eren Keskin'i dinlemiştir. Avukat, bir gazetecinin çatışmanın çıktığı bölgede bulunan köylülerin kendisiyle temas kurduğunu söylediğini ifade etmiştir. Köylüler bu gazeteciye Andrea Wolf'un cesedini bildikleri bir köyde toprağa verdiklerini anlatmışlardır. Bu köylüler Cumhuriyet savcısı önünde tanıklık etmeye hazır olduklarını da söylemişlerdir.

b) Başvuran tarafından sunulan diğer belgeler

Başvuran, kızının ölümüyle ilgili Almanca dilinde kaleme alınmış çeşitli belgeler sunmaktadır :

- Frankfurt başsavcısının yazıları ;
- Türkiye'deki Almanya Büyükelçiliği'nin T.C. Adalet Bakanı'ndan Andrea Wolf'un ölümüyle ilgili resmi bir belge aldığını belirten yazıları ; Alman yetkili makamlarının T.C. Adalet Bakanı'nın işbirliği yapmayı reddettiğini belirten 10 Mart 2005 tarihli bir yazısı ; Ankara'daki Alman Büyükelçiliği'nin bir Alman vatandaşının ölüm nedenini açığa çıkarmak için Türkiye'nin işbirliği yapmamasından duyduğu üzüntüyü dile getirdiği yazısı ;
- Türkiye'deki Almanya Büyükelçiliği'nin 26 Ekim 2004 tarihinde Dışişleri Bakanı'na hitaben Türk yetkililerinin işbirliği yapmamasından dolayı duyduğu üzüntüyü dile getirdiği sözlü not ;
- Frankfurt başsavcısının Andrea Wolf'un ölümüyle ilgili araştırmalara sözkonusu şahsın bir terör örgütüne destek vermesi nedeniyle ara verildiğini belirten 18 Mayıs 1999 tarihli yazısı ;
- Federal Kriminal Dairesi'nin Andrea Wolf'un ölümü konusunda hazırladığı 22 Eylül 2002 tarihli rapor ; ki bu raporda Almanya Dışişleri Bakanı'nın Türkiye Büyükelçisi ile bir görüşme yaptığı ve büyükelçinin Eva Juhnke isimli bir kişi haricinde Alman uyruklu hiçbir kimsenin yakalanmadığı bilgisini verdiği belirtilmektedir ;
- çeşitli gazete kupürleri.

2. Hükümet tarafından sunulan belgeler

Hükümet özellikle aşağıdaki belgeleri sunmuştur :

- askeri operasyon sırasında şehit düşen askerlerin otopsi raporları ;
- askeri çatışma yerlerinin krokileri;
- çatışma sonrasında askerlerin düzenlediği tutanak ve/veya raporlar ;
- terör örgütü PKK üyelerinin kullandığı mağarada ele geçirilen silahlarla ilgili bir balistik raporu ;
- çatışma sırasında askerleri öldüren terör örgütü PKK üyeleri hakkında kamu davası açıldığına dair belge.

HUKUK

I. AİHS’NİN 2, 13 VE 14. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, kızının ölüm koşullarından ve ulusal makamlar tarafından yürütülen soruşturmanın yetersizliğinden şikâyetçi olmaktadır. Bu bağlamda başvuran, kızının mezarının belirlenemediğini kaydetmekte ve AİHS’nin 2, 13 ve 14. maddelerine atıfta bulunmaktadır. AİHM, başvuran tarafından dile getirilen şikâyetleri AİHS’nin 2. maddesi açısından incelemeye karar vermiştir.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet, altı aylık süreye riayet edilmediğine dayalı iki noktada kabuledilemezlik itirazı kaydetmektedir. Hükümet, önce ağır ceza mahkemesi başkanının takipsizlik kararını onayan 28 Mayıs 2002 tarihli kararının başvurana 15 Temmuz 2002 tarihinde tebliğ edildiğini savunmaktadır. Oysa başvuran, AİHM kaleminin alındı kaşesine göre başvurusunu 17 Ocak 2003 tarihinde sunmuştur. Hükümetin ikinci argümanına göre, eğer başvuran iç hukuktaki itiraz yollarını etkisiz buluyorsa başvuru dilekçesini engeç 28 Kasım 2002 tarihinde AİHM’ne sunması gerekirdi .

Başvuran, Hükümetin bu iki noktadaki itirazına karşı çıkmaktadır.

Altı aylık süre ile ilgili olarak AİHM, bir başvurunun sunulduğu tarihi belirlemek için başvuruyu içeren zarfın üzerindeki posta kaşesinin dikkate alındığını hatırlatmaktadır. Mevcut davada, başvuran başvuru dilekçesini hem faks ve hem de posta yoluyla iletmıştır. Bu durumda, ağır ceza mahkemesi başkanının takipsizlik kararını onayan 28 Mayıs 2002 tarihli kararı başvurana 15 Temmuz 2002 tarihinde tebliğ edilmiş iken, başvuru için geçerli kabul edilen posta kaşesindeki tarih 14 Ocak 2003’tür. Yine de AİHM, mahkeme kaleminin başvuru dilekçesini teslim aldığına dair attığı 17 Ocak 2003 tarihli mühürün başvurunun işleme alınmak üzere AİHM dahilindeki yetkili servis tarafından teslim alındığını gösterdiğini, ancak başvuru için dikkate alınması gereken tarihin bu tarih olmadığını hatırlatmaktadır. Dolayısıyla, başvuran sözkonusu başvuru dilekçesini AİHS’nin 35. maddesinin 1. paragrafına uygun olarak altı aylık süre içerisinde sunmuştur. Bunun sonucu olarak, Hükümetin bu noktadaki itirazı reddedilmelidir.

İtiraz yollarının etkinliği ile ilgili olarak ise AİHM başvuranın iç hukuktaki itiraz yollarının etkisizliğinden şikâyet etmediğini, buna karşın ulusal makamların yürüttüğü soruşturmanın yetersizliğinden yakındığını tespit etmektedir. Dolayısıyla, AİHM mevcut davada Hükümetin ‘eğer başvuran iç hukuktaki itiraz yollarını etkisiz buluyorsa başvuru dilekçesini engeç 28 Kasım 2002 tarihinde AİHM’ne sunması gerekirdi’ şeklindeki argümanının konuyla ilgisi olmadığını gözlemlemektedir. Bu itibarla, başvuran mevcut tüm iç hukuk yollarını tükettikten sonra AİHS’nin 35. maddesinin 1. paragrafına uygun olarak başvurusunu altı aylık süre içerisinde AİHM’ne sunmuştur. Bunun sonucu olarak, Hükümetin bu noktadaki itirazı da reddedilmelidir.

AİHM, başvurunun AİHS’nin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka bir kabuledilemezlik gerekçesi bulunmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla, sözkonusu şikâyetin kabuledilebilir ilan edilmesi uygun olacaktır.

B. Esasa ilişkin

1. Tarafların argümanları

a) Hükümet

Başvuran tarafın sunduğu belgelere dayanarak Hükümet, Andrea Wolf'un ergenlik çağından itibaren radikal gruplara katıldığı için Almanya'da birçok defa gözaltına alındığını belirtmektedir. Özellikle, kendisi bir zamanlar Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF) üyesi olmuştur. *Frankfurter Allgemeine Zeitung* gazetesinde yayınlanan bir habere göre, RAF üyesi olan Andrea Wolf, PKK saflarına geçmiştir.

Hükümet, başvuranın bir PKK üyesi olan Zeynep Fırat'ın ifadesine dayandığını belirtmektedir. Adıgeçen PKK üyesi Andrea Wolf'un ölümüne tanık olduğunu iddia etmiş ve komisyon önünde Andrea Wolf'un ölümünün açığa çıkarılması için tanıklık ettiğini savunmuştur. Zeynep Fırat'ın ifadesine göre, Andrea Wolf örgütün günlük yaşantısı hakkında daha fazla bilgi edinmek ve bu konuda bir kitap yazmak üzere PKK saflarına katılmıştır. Zeynep Fırat, PKK ile Türk Silahlı Kuvvetleri arasında çıkan bir çatışma sırasında, diğer terör örgütü üyeleri saklanmayı başardığı halde, Andrea Wolf'un yakalandığını ifade etmiştir. Bu tanığa göre, bir asker önce Andrea Wolf'u sorgulamış ve daha sonra öldürmüştür. Yine bu tanığın ifadesine göre, askerler gittikten sonra saklandıkları yerden çıkan diğer PKK üyeleri ölen terör örgütü üyelerinin cesetlerini bulmuşlardır. Zeynep Fırat, Andrea Wolf'un cesedini tanımıştır. Vücudunda ne bir kesik ne de bir hasar oluşmamış ve boğulma izlerine rastlanmamıştır. Sadece boynunda, kollarında ve bir bacağına siyah lekeler görülmüştür. Bu tanık, terör örgütü PKK üyelerinin cesedi gömdüğünü ifade etmiştir.

Hükümet, terör örgütü PKK'ya karşı gerçekleştirilen operasyon sırasında on askerin şehit düştüğünü ; askerlerin bu çatışma sırasında ölen PKK üyelerinin kimliklerini tespit etmek için gerekli donanımına sahip olmadıklarını, zaten onların da üzerlerinde kimlik belgeleri bulunmadığını belirtmektedir. Üstelik, cesetleri, dağda saklanan PKK üyeleri toplamıştır. Andrea Wolf'un o sırada bu teröristlerle beraber olduğu varsayılırsa, cesedinin akıbetini de ancak onlar bilebilir. Hükümet, bu konuda hiçbir bilgi olmadığını, tanıkların ifadelerini çelişkili bulduğunu ve Andrea Wolf'un cenazesinin gömüldüğü yer hakkında herhangi bir delil sunulmadığını ifade etmektedir.

Hükümet, Andrea Wolf'un ölmeden önce işkenceye maruz kaldığı yönündeki iddialara itiraz etmektedir. Bu bağlamda Hükümet, Andrea Wolf'un ölümüne tanık olan Zeynep Fırat'ın ifadesine atıfta bulunmakta, Andrea Wolf'a ait olduğu söylenen ceset üzerindeki siyah lekelerin *ölüm sonrası* beliren olağan lekeler olduğunu kaydetmektedir. Dolayısıyla, Andrea Wolf'un ölmeden önce kötü muameleye maruz kaldığına dair bir delil bulunmamaktadır.

Hükümet, başvuran tarafın mahkemeye çağırdığı tanıkların verdiği ifadelere bakıldığında, Ronahi adlı Alman uyruklu kişinin silah taşıdığı sonucunun çıktığı kanaatindedir. Buradan yola çıkan Hükümet, böyle bir silaha sahip olan bir kişinin bu silahı kullanmaya hazır olduğu ve böyle bir kişinin gazeteci olarak değil yasadışı silahlı terör örgütü PKK'nın aktif bir üyesi olarak değerlendirilebileceği sonucuna varmaktadır. Öte yandan Hükümet, Andrea Wolf'un Almanya'da Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF) üyesi olarak tanındığını kaydetmektedir. Dolayısıyla Hükümete göre, sözkonusu kişinin dağdaki PKK üyelerinin yaşam tarzlarını gözlemleyen bir gazeteci olduğu iddiaları gerçeği yansıtmamaktadır. Hükümete göre, gönüllü olarak PKK saflarına geçen bu şahsın çıkması muhtemel silahlı çatışmalara katılmak zorunda kalacağını bilmesi gerekirdi. Ayrıca, PKK'nın Türkiye'nin güney-doğusunda sürdürdüğü

faaliyetler herkes tarafından bilinmektedir. Andrea Wolf askere karşı bir silahlı çatışmaya katılmıştır. İlk önce terör örgütü PKK üyeleri ateş açmış ve bir askeri şehit etmiştir. Bu koşullar altında, askerlerin güç kullanmasının AİHS'nin 2. maddesinin 2. paragrafı anlamında gerekli olup olmadığı hususunun incelenmesine ihtiyaç yoktur.

Hükümet, daha sonra bu çatışma sırasında ölen PKK üyelerinin listesinin çıkarılmadığını, bu nedenle Andrea Wolf'un adının askerlerin hazırladığı tutanaklarda yer almadığını belirtmektedir. Öte yandan, PKK üyelerinin bizzat kendileri bile başvuranın kızının gerçek adını bilmemektedir. Dolayısıyla, bu kişinin sözkonusu silahlı çatışma sırasında ölüp ölmediğinin Hükümet tarafından bilinmesi mümkün değildir. Eğer Andrea Wolf bir gazeteci olsaydı, Hükümete göre, Türkiye'ye yasal yollardan girebilirdi ; kayıtlarda onun izine rastlanmaması ya Türkiye'ye hiçbir zaman girmediğini ya da yasadışı yollarla girdiğini göstermektedir.

Son olarak, Hükümet bu askeri operasyon sırasında hiçbir PKK üyesinin sağ olarak yakalanmadığını, içlerinden hiçbirinin üzerinde kimlik belgesi bulunmadığını, dolayısıyla Andrea Wolf'un ölen kişiler arasında bulunup bulunmadığını bilmenin mümkün olmadığını kaydetmektedir. Eğer başvuranın avukatı Andrea Wolf'un mezarının bulunduğu yer hakkında bir bilgiye sahipse, defin yerini belirleyemeyen yetkili mercilere bu bilgiyi vermesi gerekirdi. Başvuranın iddiasının aksine herhangi bir gayri resmi rapor mevcut değildir. Çeşitli ulusal makamlar tarafından hazırlanan raporların hepsi resmi kayıt ya da resmi raporlardır. Çatışmaya katılan askerlerin isim listesi hariç, ceza soruşturması sırasında ortaya çıkan tüm belgelerin fotokopisi başvuran tarafa verilmiştir. Hükümete göre, eğer Andrea Wolf öldüyse, silahlı çatışma sırasında ölmüştür. Ordunun birçok erini kaybettiği bir çatışma sırasında askerlerin Andrea Wolf'u öldürmeden önce sorgulamaya zaman bulduğunu düşünmek mantığa sığmaz. Andrea Wolf'un kimlik tespitiyle ilgili olarak Hükümet, başvuran tarafın sadece Zeynep Fırat ve avukatı Eren Keskin'in ifadelerine dayandığını savunmaktadır.

b) Başvuran

Başvuran, Hükümetin argümanlarına karşı çıkmakta ve kendi iddialarını yinelemektedir. Başvuran, ulusal makamlar tarafından yürütülen ceza soruşturmasının yetersiz olduğunu savunmakta ve bu makamların tanıkların ifadelerini değerlendirme tarzına itiraz etmektedir. Başvurana göre, avukatı dosyadaki tüm unsurlara erişememiştir. Adli makamlar askeri operasyona katılan askerleri dinlememiştir. Başvuran, kızının Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF) üyesi olduğunu yalanlamakta ve bu iddianın hiçbir zaman kanıtlanamadığını ileri sürmektedir. Öte yandan, Türk makamları, Andrea Wolf'un hangi koşullar altında öldüğünü açığa kavuşturmak üzere adli makamlar tarafından yürütülen soruşturma dosyasını incelemek isteyen Frankfurt savcılığı ile işbirliği yapmayı reddetmiştir. Bu soruşturma, Andrea Wolf'un nasıl öldüğünü açıklamak ve defin yerini bulmak için yetersiz kalmıştır.

Frankfurt savcılığı Andrea Wolf'un ölümüyle ilgili bir ceza soruşturması açmış ; Bundestag'ın (Almanya Parlamentosu) 11 Kasım 1998 ve 16 Ağustos 2002 tarihli oturumlarında, birçok parlamenter onun hakkında sorular sormuştur. Başvuranın avukatı, İçişleri Bakanı'na delil unsurlarının dikkate alınmasını ve Andrea Wolf'un mezar yerinin bulunmasını talep etmiştir. Öte yandan, başvuran 1998 yılı için Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye'de gerçekleşen yargısız infazlarla ilgili raporuna atıfta bulunmaktadır. Başvuran, terör örgütü PKK üyesi Zeynep Fırat'ın Andrea Wolf'un mezarı hakkında ayrıntılı bilgiler vermek üzere tanık olarak AİHM'ne ifade vermeye hazır olduğunu belirtmektedir. Başvuran, Andrea Wolf'un ölümünü açığa kavuşturmak için AİHM'nin adigeçen komisyonun vardığı sonuçları dikkate almasını istemektedir. Başvuran, MED-TV televizyonunun 28 Ekim 1998

tarihinde « Ronahi » kod adıyla da bilinen bir Alman vatandaşı olan Andrea Wolf'un Van'ın Çatak ilçesi yakınlarında Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından öldürüldüğü haberini verdiğini ; ayrıca ölümüyle ilgili bir röportajın yayınlandığını belirtmektedir. Bu röportaj Frankfurt savcılığının yürüttüğü soruşturma dosyasında bulunmaktadır. İlgili şahıs, ayrıca diğer Türk ve Alman gazetelerinin de isimlerini vermektedir.

Başvuran, 2001 yılı Şubat ayında yapılan bir telefon konuşmasında avukatının Çatak Cumhuriyet savcısı R.B.'ye Andrea Wolf'un nerede gömüldüğünü bilen insanların olduğunu söylediğini belirtmektedir. Savcı, yerini bildirdikleri takdirde mezarın açılması talimatını vereceğini söylemiştir. Ancak bu konuda hiçbir şey yapılmamıştır.

2. AİHM'nin takdiri

a) Andrea Wolf'un ölümü hakkında

i. İlgili genel ilkeler

AİHM, 2. maddenin AİHS'nin temel maddeleri arasında yer aldığını ve sözkonusu maddenin, 3. madde ile birlikte Avrupa Konseyi'ni oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birini ifade ettiğini hatırlatmaktadır (*Birleşik Krallık aleyhine Finucane davası*, n° 29178/95, prg. 67-71, CEDH 2003-VIII, ve *Türkiye aleyhine Çakıcı davası* [GC], n° 23657/94, prg. 86, CEDH 1999-IV). Üstelik AİHS'nin 2. maddesi ile tanınan güvencenin önemi dolayısıyla AİHM, yaşam hakkına ilişkin şikayetleri son derece büyük bir titizlikle inceleyerek bir görüş oluşturmak zorundadır (*Türkiye aleyhine Tekdağ davası*, n° 27699/95, prg. 72, 15 Ocak 2004, ve *Türkiye aleyhine Ekinci davası*, n° 25625/94, prg. 70, 18 Temmuz 2000).

AİHS'nin 2. maddesi, bütün olarak okunduğunda, bu maddenin sadece kasti öldürmeleri kapsamadığı; ancak, kasıtlı olmayarak yaşama hakkından mahrum bırakmayla sonuçlanabilecek “kuvvet kullanımına” müsaade edilen durumları da kapsadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, ölümcül güce kasti olarak başvurma, bunun zorunluluğunu değerlendirirken göz önünde bulundurulacak faktörlerden sadece biridir. Ancak, (a), (b) ve (c) fıkralarında ortaya konan amaçlardan birine veya birden fazlasına ulaşmak için, “mutlak zorunluluk” haline gelmesi dışında kuvvete başvurmamak gerekmektedir. Bu koşul, AİHS'nin 8 ila 11. maddelerinin 2. paragrafları uyarınca Devlet'in müdahalesinin “demokratik toplumda gerekli” olup olmadığının belirlenmesinde normal olarak uygulanana göre daha katı ve zorlayıcı bir zorunluluk kıstası uygulanması gerektiğini göstermektedir. Dolayısıyla, kuvvete başvurma, izin verilmiş amaçlara ulaşmak ile kesin bir şekilde orantılı olmalıdır (bakınız, diğer birçoğu arasından, *Türkiye aleyhine Anık ve diğerleri davası*, n° 63758/00, prg. 53, 5 Haziran 2007, *Birleşik Krallık aleyhine McKerr davası*, n° 28883/95, prg. 110, CEDH 2001-III, *Rusya aleyhine Issaieva davası*, n° 57950/00, prg. 173, 24 Şubat 2005, *Türkiye aleyhine Akkum ve diğerleri davası*, n° 21894/93, prg. 237, CEDH 2005-II (alıntılar)).

İnsanların korunması için bir araç olarak AİHS'nin hedef ve amacı, ayrıca, 2. maddenin, teminatlarını etkili ve uygulanabilir kılacak şekilde, yorumlanmasını ve uygulanmasını gerektirir (*Birleşik Krallık aleyhine McCann ve diğerleri davası*, 27 Eylül 1995 tarihli karar, seri A n° 324, s. 45-46, prg. 146-147).

AİHS'nin 2. maddesinde teminat altına alınan korumaların önemini kabul eden AİHM, bir görüşe varmak amacıyla, özellikle ölüme yol açan olayları dikkatle incelemeli ve yalnızca güce başvuran Devlet görevlilerinin eylemlerini değil aynı zamanda dava koşullarının tamamını da göz önüne almalıdır (*Rusya aleyhine Issaieva davası*, ilgili bölüm, prg. 174).

ii. Genel ilkelerin mevcut davada uygulanması

Mevcut davada AİHM, başvuranın « Ronahi » kod adlı kızı Andrea Wolf'un ihtilafli silahlı çatışma sırasında askerler tarafından yakalandığını ve daha sonra öldürüldüğünü savunduğunu tespit etmektedir. Hükümet ise, bu sava karşı çıkmakta ve Andrea Wolf'un ölüp ölmediğinin bilinmesine imkân olmadığını ve eğer öldüyse, bu çatışma sırasında ölmüş olabileceğini ileri sürmektedir. Hükümet, başvuranın silahlı çatışma sırasında askerlerin Andrea Wolf'u öldürmeden önce sorgulamaya zaman buldukları yönündeki iddialarına itiraz etmektedir.

AİHM mevcut sorunu dava dosyasındaki yazılı belgeler, tarafların sunduğu layihalar ve ihtiyaç halinde resen elde edeceği unsurlar ışığında inceleyecektir (*Birleşik Krallık aleyhine McCann davası*, n° 19009/04, prg. 173, 13 Mayıs 2008, *Türkiye aleyhine Yaşa davası*, 2 Eylül 1998, prg. 94, *Karar ve hükümlerin derlemesi 1998-VI*, ve *Türkiye aleyhine Ekrem davası*, n° 75632/01, prg. 51, 12 Haziran 2007). Bu amaçla AİHM, "her türlü makul şüphenin ötesindeki" kanıt kriterine dayanan karineye atıfta bulunmaktadır (bakınız, *mutatis mutandis*, *Birleşik Krallık aleyhine İrlanda davası*, 18 Ocak 1978 tarihli karar, seri A n° 25, prg. 160-161). Bu türden bir delil, yeteri kadar ciddi, açık ve birbiriyle uyumlu bir dizi emareden ya da çürütülemeyecek karinelerden oluşabilir ; ayrıca delillerin toplanması sırasında tarafların tutumu da dikkate alınabilir (bakınız, diğer birçoğu arasından, *Türkiye aleyhine Abdurrahman Orak davası*, n° 31889/96, prg. 69, 14 Şubat 2002, ve *Türkiye aleyhine Mansuroğlu davası*, n° 43443/98, prg. 76, 26 Şubat 2008).

Mevcut dava dosyasında tarafların sunduğu unsurların ışığında AİHM, 22 Ekim 1998 tarihinde Çatak yakınlarında güvenlik güçleri ile terör örgütü PKK üyeleri arasında silahlı bir çatışma çıktığını kabul etmektedir. Bu karşılaşma karşılıklı ateş açılmasına neden olmuştur. Bu çatışma sırasında askerler şehit olmuş ve kırk kadar terör örgütü üyesi ölmüştür. AİHM, mevcut davadaki olayların, 1985 yılından beri güvenlik güçleriyle terör örgütü PKK üyeleri arasında ciddi huzursuzluğun süregeldiği Türkiye'nin güney-doğusunda olağanüstü hal ilan edilmiş bir bölgede vuku bulduğunu not etmektedir.

Bu tespitler ile tarafların sunduğu ve AİHM'nin incelediği belgeler göz önüne alındığında, AİHM yine bu silahlı çatışmanın Türkiye'nin güney-doğusunda güvenlik güçlerinin terör örgütü PKK üyelerine karşı yürüttüğü mücadele kapsamında meydana geldiğini kabul etmektedir. Mevcut durumda, dosyadaki unsurlardan da anlaşıldığı gibi çatışmanın vuku bulduğu alan her türlü köy, şehir ve yerleşim merkezinden bir hayli uzaktaki dağlardır.

AİHM, Uluslararası Sivil Toplum Komisyonu ve Frankfurt savcılığı tarafından Andrea Wolf'un ölümünü açığa çıkarmak üzere toplanan belge ve tanık ifadelerinin ve Hükümetin sunduğu layihaların, ulusal makamların yürüttüğü ve Andrea Wolf'un sözkonusu silahlı çatışma sırasında veya sonrasında öldüğünü düşündüren soruşturma sonuçlarına dayandığını kaydetmektedir. AİHM, gerçekten de başvuranın Andrea Wolf'un sözkonusu silahlı çatışma sırasında güvenlik güçleri tarafından öldürüldüğü yönündeki iddialarına karşı, Hükümetin de ilgili şahsın taraf olarak katıldığı bu çatışma sırasında ölmüş olabileceği olasılığını yok saymadığını gözlemlemektedir.

Bu durum karşısında alışlagelmiş uygulamasına sadık kalan AİHM, sözkonusu olayların hangi koşullarda gerçekleştiği konusunda bir sonuca varmak için incelemesine sunulan belgeleri esas alacaktır.

Komisyon tarafından elde edilen belgeler ve dinlenen tanıklarla ilgili olarak AİHM, bu delillerin sadece bu komisyon tarafından bir araya getirildiğini kaydetmektedir. Bu itibarla,

tanık ifadelerinin vicahi sorgulama ya duruşma yoluyla doğrulanmaması, anlatılanların güvenilirliğini zayıflatan niteliktedir (McKerr, ilgili bölüm, prg. 119).

Sonra, özellikle Çatak savcılığının yürüttüğü soruşturmada anlaşıldığına göre, sözkonusu çatışmaya katılan köy korucuları dışında başvuranın dinlenmesini istediği üç tanık da ikişer kez ifade vermiştir. Fatih Yalçinkaya ve Şerife Erdoğan 1998 yılı Kasım ayında gerçekleştirilen başka bir askeri operasyon sırasında orduya teslim olduklarını belirtmişlerdir. İlgili şahsıların ikisi de Andrea Wolf adında bir Alman vatandaşı tanımadıklarını ifade ederken, Fatih Yalçinkaya gazeteci olarak çalışan « Ronahi » isimli birinden bahsedildiğini duyduğunu söylemiştir. Bu iki tanığın ifadelerinden anlaşıldığına göre, Fatih Yalçinkaya'nın « Ronahi » ile hiç karşılaşmamış olmasına karşın, sözkonusu çatışmaya katılmadığını iddia eden Emine Yıldız gazeteci olarak çalışan « Ronahi » isimli birini tanımıştır. Şüphesiz, bu son tanığın 1998 yılında birisi « Ronahi » kod adlı Alman uyruklu iki kadınla birlikte yakalandığını ifade etmesi, Andrea Wolf'un başına gelenler konusunda ciddi sorular akla getirmektedir. Bununla birlikte, bu tanığın söyledikleri, komisyonun dinlediği diğer tanıklar tarafından doğrulanmamıştır. Elle tutulur delil unsurlarının bulunmaması nedeniyle Emine Yıldız'ın bu ifadesi, tek başına, sözkonusu çatışma sırasında güvenlik güçlerinin başvuranın kızını canlı olarak yakaladıkları sonucuna varmak için yeterli değildir.

AİHM, daha önce de *Akkum ve diğerleri* (karar ilgili bölüm, prg. 211) davasında, sağlıklarından Devlet'in sorumlu olduğu, gözaltında tutulan kişilerin durumları ile, Devlet makamlarının denetiminde olan bölgelerde yaralı veya ölü bulunan kişilerin durumları arasında bir paralellik görmenin meşru kabul edilebileceğini söylediğini hatırlatmaktadır. Aslında, her iki durumda da, sözkonusu olayların tamamının ya da büyük bir kısmının nasıl gerçekleştiği sadece yetkililer tarafından bilinmektedir.

Bununla birlikte, mevcut dava, başvuranların yakınlarının öldüğü ve cesetlerinin silahlı çatışmanın olduğu bölgede bulunduğu *Akkum ve diğerleri* davasından farklılık göstermektedir. Gerçekten de, mevcut davadaki olaylara bakıldığında, Andrea Wolf'un cesedinin ihtilafli çatışmanın meydana geldiği bölgede bulunmadığı anlaşılmaktadır. Şüphesiz AİHM, Çatak savcılığı ya da komisyon tarafından yürütülen soruşturma çerçevesinde dinlenen tanıkları kendisinin de dinlemesini arzu ederdi. Ancak, Andrea Wolf'un başına gelenlerle ilgili delil noksanlığı nedeniyle AİHM, bu tanıkları dinlemiş olsa bile olayların meydana geliş koşullarının kesin olarak aydınlığa kavuşacağı ve « her türlü makul şüphenin ötesinde » kıstasına göre Savunmacı Devlet'in sorumluluğunun belirleneceği konusunda ikna olmamıştır (bakınız, *mutatis mutandis*, *Türkiye aleyhine Seyhan davası*, n° 33384/96, prg. 81, 2 Kasım 2004). Delillerin değerlendirilmesi konusunda AİHM ikincil bir role sahiptir ve belirli bir davanın koşulları kendisini bunu yapmaya zorlamadığı sürece, olguları ele almakla yetkili olan ilk derece mahkemesinin rolünü üstlenemez (*Tahsin Acar*, ilgili bölüm, prg. 216).

Elindeki unsurları dikkate alan AİHM, başvuranın kızının güvenlik güçleri tarafından yakalandığı ve öldürüldüğü yönündeki iddialarının somut ve doğrulanabilir olgulara dayanmadığı ve 2002 yılında yapılan soruşturma esnasında herhangi bir delille desteklenmediği sonucuna varmaktadır. Bu şartlar altında, AİHM bu iddianın bir varsayım olmakla kalmayıp, bazı meşru şüphelere dayandığını kabul etmekte, buna karşın delillerle desteklenmediği kanaatine varmaktadır. Buradan yola çıkan AİHM, Andrea Wolf'un akıbeti hakkında Savunmacı Devlet'in sorumluluğunun « her türlü makul şüphenin ötesinde » belirlenmediği sonucuna varmaktadır.

Bu itibarla, AİHS'nin 2. maddesi esas yönüyle ihlal edilmemiştir.

b) Yürütülen soruşturmaların niteliği hakkında

i. İlgili genel ilkeler

AİHM, AİHS'nin 2. maddesi ile öngörülen yaşam hakkının korunması yükümlülüğünün, 1. madde uyarınca “kendi yetki alanı içinde bulunan herkese AİHS'nin (...) de belirtilen hak ve özgürlükleri tanı[ması]” şeklinde Devlete düşen genel görevle birlikte, zor kullanmaya başvurma bir kimsenin ölümüne yol açması halinde etkin bir soruşturma yürütülmesi anlamına geldiğini ve bunu şart koştuğunu hatırlatmaktadır (bakınız, *mutatis mutandis*, *Birleşik Krallık aleyhine McCann ve diğerleri davası*, 27 Eylül 1995, prg. 161, seri A n° 324). Fail oldukları iddia edilenler ister devlet görevlileri isterse üçüncü kişiler olsun, zor kullanımının bir kişinin ölümüyle sonuçlandığı her durumda benzeri bir soruşturma yürütülmelidir (*Türkiye aleyhine Tahsin Acar davası* [GC], n° 26307/95, prg. 220, CEDH 2004-III). Yürütülen soruşturmalar özellikle kapsamlı, tarafsız ve duyarlı olmalıdır (*McCann ve diğerleri*, ilgili bölüm, prg. 161-163, ve *Türkiye aleyhine Çakıcı davası* [GC], n° 23657/94, prg. 86, CEDH 1999-IV).

Yürütülen soruşturma aynı zamanda etkili olmalıdır. Yetkili mercilerin, olaylara ilişkin delillerin toplanabilmesi için makul olarak kendilerine açık olan tedbirleri almaları gerekmektedir (*Tanrıkulu* [GC], n° 23763/94, prg. 101-110, CEDH 1999-IV, prg. 109, *Türkiye aleyhine Salman davası* [GC], n° 21986/93, prg. 106, CEDH 2000-VII, ve *Suat Ünlü*, ilgili bölüm, prg. 53).

Dolayısıyla, yetkili merciler elindeki imkânlar doğrultusunda görgü tanıklarının ifadeleri ve Adli Tıp raporları dahil olmak üzere sözkonusu olaylarla ilgili tüm delillerin toplanmasını sağlamak için makul tedbirleri almakla yükümlüdür. Soruşturma sonuçları, olayla ilgili tüm unsurların kapsamlı, objektif ve tarafsız bir analizine dayanmalı ve bu yapılırken de AİHS'nin 2. maddesinin 2. paragrafında dile getirilen « mutlak gereklilik » kistasına benzer bir kistas uygulanmalıdır. Dava koşullarını ya da sorumlulukları ortaya koyma kapasitesini azaltan her türlü soruşturma zaafiyeti, soruşturmayı istenen etkinlikte olmadığı sonucuna varılması tehlikesi ile karşı karşıya bırakır (*Birleşik Krallık aleyhine Kelly ve diğerleri davası*, n° 30054/96, prg. 96-97, 4 Mayıs 2001, *Bulgaristan aleyhine Anguelova davası*, n° 38361/97, prg. 139 ve 144, CEDH 2002-IV, ve *Bulgaristan aleyhine Natchova ve diğerleri davası* [GC], n° 43577/98 ve 43579/98, prg. 113, CEDH 2005-VII).

Makul olacak özen ve ivedilik gerekliliği bu bağlamda net değildir. Soruşturmanın belirli bir durumda ilerlemesini engelleyen zorluk ve engellerin bulunabileceğini kabul etmek gerekir. Ancak, ölüme sebebiyet veren kuvvete başvurma konusunda soruşturma yapmak sözkonusu olduğunda, eşitlik ilkesine saygı çerçevesinde kamuoyunun güvenini korumak ve yasadışı eylemlere göre her türlü hoşgörü ya da suç ortaklığı izleniminden kaçınmak amacıyla yetkililerin ivedi cevabı temel unsur olarak değerlendirilebilir (*Birleşik Krallık aleyhine McKerr davası*, n° 28883/95, prg. 114, CEDH 2001-III, ve *Türkiye aleyhine Bişkin davası*, n° 45403/99, prg. 69, 10 Ocak 2006).

ii. Genel ilkelerin mevcut davada uygulanması

Mevcut davada AİHM, Hükümetin mahkemenin takdirine sunduğu dosyadaki unsurlara bakarak, ihtilaflı çatışmaya katılanlardan sadece köy korucularının dinlendiğini tespit etmektedir. Cumhuriyet savcısı bu çatışmaya hangi askeri birimin katıldığını araştırmamış ve katılan askerlerin dinlenmesini gerekli görmemiştir.

Buna rağmen AİHM, 9 Kasım 2001 tarihinde yetkili ulusal savcılığın silahlı çatışma sırasında ölen kişilerin mezarlarının bulunduğu yeri belirlemek ve gerektiğinde Andrea Wolf'un cesedinin çatışmanın vuku bulduğu sahada gömülüp gömülmediğini doğrulamak amacıyla jandarmaların çatışma mahalline gelmelerini istediğini kaydetmektedir. Oysa, jandarmalar iklim koşulları elverişli olmadığı için çatışma mahalline gidememişlerdir. Dosyadan anlaşıldığına göre, savcılık bu talebini iklimin daha ılıman olduğu bir dönemde yinelememiş ve soruşturmayı daha ileriye götürmemiştir ; bu nedenle de Andrea Wolf'un mezarı hiçbir zaman bulunamamıştır.

Bu bağlamda, yetkili ulusal savcılığın başvuranın kızının gömüldüğü yeri bilen tanıkların olduğu yönündeki iddialarını dikkate alması yararlı olabilirdi. Dava koşullarına bakıldığında, sadece bu tanıkların dinlenmesi Andrea Wolf'un cesedinin gömüldüğü yerin belirlenmesini mümkün kılabilirdi. Yine bu konuyla ilgili olarak, Çatak savcılığının 9 Kasım 2001 tarihli talebi üzerine jandarmaların herhangi bir fotoğraf bulunmadığını söylemesine rağmen, Şerife Erdoğan'ın 12 Mart 2001 tarihli ifadesinden jandarmaların kendisine ihtilafli çatışmada ölenlerin fotoğraflarını gösterdiğinin belirlenmesi ilginç bir not olarak kaydedilmelidir. Savcı jandarmaların verdiği bu cevabı, örneğin Şerife Erdoğan'ın ifadesiyle eşleştirmek suretiyle doğrulamaya gerek görmeden kabul etmiştir. Çatak savcılığının 9 Kasım 1998 tarihinde ihtilafli çatışma sırasında ölenlerin kimliklerinin belirlenmesi amacıyla bir girişimde bulunarak, Van jandarma Komutanlığı'ndan sözkonusu olayla ilgili tüm kanıt unsurlarının kendisine bildirilmesi talebi, yukarıdaki tespitle birlikte okunmalıdır. Oysa, dosya savcılığın bu talebine verilen yanıtla ilgili hiçbir bilgi içermemektedir.

AİHM, yetkili ulusal savcılığın da Şerife Erdoğan, Fatih Yalçınkaya ve Emine Yıldız'ın ifadeleri hakkında bir açıklama getirme teşebbüsünde bulunmadığını gözlemlemektedir. AİHM'ne göre, özellikle Emine Yıldız'ın « Ronahi »'nin askerler tarafından yakalanarak Van'a götürüldüğünü belirten 25 Ekim 2001 tarihli ifadesi ile yine Emine Yıldız'ın birinin kod adı « Ronahi » olan iki Alman uyruklu kadınla birlikte yakalandığını söylediği 4 Şubat 2002 tarihli ifadesini dinleyen Cumhuriyet savcısının görevi, bu ifadelerin doğruluğunu kontrol etmek olmalıydı. Oysa savcılık, ne ifadedeki farklılığı açıklığa kavuşturma ve ne de örneğin Emine Yıldız'ı yakaladığı iddia edilen askerlerin ifadeleriyle eşleştirmek suretiyle doğruluğunu kontrol etme teşebbüsünde bulunmamıştır. Savcılığın, sadece Emine Yıldız'ın kendisine takipsizlik kararı alma imkânı tanıyan ifadelerindeki unsurları dikkate aldığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan, mevcut davada yetkili ulusal makamların, Andrea Wolf'un ölüm koşullarını araştırmak için ayrıca bir soruşturma başlatan Alman yetkililer ile işbirliği yapmaya yanaşmadığı gibi, başvuranın kızının hangi şartlarda öldüğünü açığa çıkarmak üzere Alman yetkililer tarafından muhtemelen takip edilen izleri de dikkate almadığının önemle altı çizilmelidir. AİHM, Türkiye ile Almanya'nın yetkili ulusal makamları arasında hiç kuşkusuz bir işbirliği noksanlığı yaşandığını kaydetmektedir. Soruşturma komisyonu tarafından toplanan bilgi ve belgelerle ilgili olarak, başvuranın avukatı, İçişleri Bakanı ile Van savcılığını bu komisyonun varlığı hakkında bilgilendirmiştir. Oysa, bu komisyon tarafından dinlenen tanıkların ifadeleri ile başvuran tarafından çağırılan tanıkların ve ulusal makamlar tarafından dinlenen tanıkların ifadeleri arasındaki bariz farklılıklara rağmen, ceza soruşturmasıyla görevlendirilen Cumhuriyet savcısı Andrea Wolf'un ölümü hakkında yürüttüğü soruşturmayı derinleştirmek adına bu izi takip etmeyi yeğlememiştir.

İşte bu nedenle, yukarıda tespit edilen noksanlığı da dikkate alan AİHM, ulusal makamların AİHS'nin 2. maddesi hükümlerine aykırı olarak başvuranın kızının akıbeti hakkında uygun ve etkili bir soruşturma yürütmedikleri sonucuna varmaktadır.

Dolayısıyla, AİHS'nin 2. maddesi başlığı altında Savunmacı Devlet'e düşen usule ilişkin yükümlülükler ihlal edilmiştir.

III. DİĞER İHLAL İDDİALARI HAKKINDA

Başvuran, kızının ölümü nedeniyle hem fiziksel ve hem de ruhsal acı çektiğinden şikâyetçi olmaktadır. Bu bağlamda başvuran, kızının Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından yakalandığını, onların kötü muamelesine maruz kaldığını ve daha sonra onlar tarafından öldürüldüğünü iddia etmekte, AİHS'nin 3. ve 5. maddelerine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet, bu iddiaları reddetmektedir.

AİHM, sözkonusu şikâyetlerin yukarıda incelenen şikâyetlerle bağlantılı olduğunu ve dolayısıyla bunların da kabuledilebilir ilan edilmesi gerektiğini kaydetmektedir.

AİHS'nin 2. maddesiyle ilgili tespitini dikkate alan AİHM, mevcut başvuruda ortaya çıkan temel hukuki sorunu incelediği kanaatine varmaktadır. Davadaki bütün olguları ve tarafların argümanlarını göz önüne alan AİHM, AİHS'nin 3. ve 5. maddelerine dayalı şikâyetlerin ayrıca karara bağlanmasına gerek olmadığı sonucuna varmaktadır (bakınız, diğerleri arasından, *Yıldırım* ilgili bölüm, prg. 96, ve *Türkiye aleyhine Kamil Uzun davası*, n° 37410/97, prg. 64, 10 Mayıs 2007).

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

Başvuran, maruz kaldığı manevi zarar karşılığında 15 000 Euro talep etmektedir.

Hükümet, bu taleplere itiraz etmektedir.

AİHM, Savunmacı Devlet'in AİHS'nin 2. maddesinden kaynaklanan yükümlülükleri kapsamında sorumlu olduğu sonucuna varmaktadır. AİHM, başvurana manevi tazminat başlığı altında 15 000 Euro ödenmesinin hakkaniyete uygun olacağı kanaatindedir.

Başvuran, ayrıca ulusal mahkemeler ve AİHM önünde görülen yargılama masraf ve gideri karşılığında 15 583,56 Euro, tercüme masrafları olarak 5 335,21 Euro ve yol masrafları için ise 3 003,10 Euro talep etmektedir. Başvuran, AİHM'ne avukat ücretleri, yargı masrafları tercüme ve yol masraflarıyla ilgili çeşitli belgeler sunmaktadır.

Hükümet, kanıt belgelerinin bulunmadığını, zira başvuranın sunduğu belgelerin başvuru dilekçesinin AİHM'ne sunulduğu tarihten önceki bir döneme ait olduklarını savunmaktadır. Hükümet, AİHM'nin yargı gider ve masrafları için başvurana herhangi bir tutar ödenmesine hükmetmemesini istemektedir.

AİHM'nin yerleşik içtihadına göre, bir başvuran gerçekliğini ve gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AİHM, mevcut davada sunulan belgeler ve sözü

edilen kıstaslar ışığında, başvurana dile getirdiği bütün yargılama masraf ve gideri için 15 000 Euro ödenmesinin hakkaniyete uygun olacağına karar vermektedir.

AİHM, sözkonusu miktarlara, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uygulanan orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenen gecikme faizi uygulanmasına hükmetmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM,

1. Oybirliğiyle başvurunun *kabuledilebilir* olduğuna;
2. Oybirliğiyle, başvuranın kızının ölümü ile ilgili olarak AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edilmediğine;
3. Bire karşı altı oyla, ulusal makamlar tarafından yürütülen soruşturma ile ilgili olarak AİHS'nin 2. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. Oybirliğiyle, AİHS'nin 3. ve 5. maddeleri kapsamında yapılan şikayetlerin ayrıca incelenmesine *gerek olmadığına*;
5. İkiye karşı beş oyla,
 - a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası'na çevrilmek üzere Savunmacı Devlet tarafından başvurana her türlü vergiden muaf tutularak 15.000 Euro (on beş bin Euro) manevi tazminat ve her türlü vergiden muaf tutularak 15.000 (on beş bin Euro) yargılama masraf ve gideri *ödenmesine*;
 - b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
6. Oybirliğiyle, adli tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 08 Haziran 2010 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Mevcut karar ekinde AİHS'nin 45/2 ve İçtüzüğün 74/2 maddesi uyarınca Yargıç I. Cabral Barreto'nun ayrı oy görüşü bulunmaktadır.